

AR SANTIAGO

Ar he'mi bi 'yot'a ar Santiago

Ar nzengwa

1 Dar Santiago, ár 'begogi Jö ne ar tsi Hmu Hesukristo, di zengwa'ihu gatho nu'ahü yá 'beto'ihu nu'u 'ret'amayoho yá t'u ar Israel ha gatho ya hai xka mfonthu.

Ar hoga mfödi unga Jö

²Ma tsi kuhü, njohyahu nú'mü gi thohü tsant'ö ya thogi.

³Gi pöhu nu'mü nts'at'ahü ri ñ'emüihu, ma da hñuxa ri ts'etihu.

⁴Umba ri müihu da nheki ri ts'etihu ha nö'ö gi pehu, ne gi ñöxu xiñho, hinte gi k'athü.

⁵Nu'mü n'a'ahü gi k'athü ar mfödi, 'yafu Jö ne da 'ra'ahü, ngetho nö'ö xa unga nzeye ne hingi ñös'ahü.

⁶Ñ'emüihu gi 'yafu, hingi yomihu. Ngetho nö'ö togo yomi, ñhehwi nuyá mpunts'i ar döñhonthe xa tuxta ar ndöhi, mawa di manü.

⁷Nu'u togo njap'u, yo di benga ja tema da umba ar tsi Hmu.

⁸Nö'ö togo yót'a ár mfeni, hingi 'yo n'adar 'ñu.

⁹Nunar tsi ku hyoya, dá njohya xi numansu Jö.

¹⁰Ha nö'ö togo pe'sa yá m'ets'i, dá njohya xi hyoma hai Jö, ngetho nö'ö ngu ár ndoni n'ar doni, ma da thotho.

¹¹Ngetho nu xta boxa ar hyadi ne da pat'i, ar doni da 'yot'i, da da ár ndoni ne da m'eta ár nzatho. Njap'utho nö'ö togo the ya ñho, da m'eta mada yá m'ets'i.

Ga tsethu ya ts'ati

¹²Nzatho nunar ñ'ohö da tho xiñho nú'mü ts'ati. Ngetho nu xta tho nunar ts'atinu, ma da hñönga ar te ngu ar nthöhö xi ñöt'wa Jö gatho nu'u togo mödi.

¹³Nu'mü n'a ts'ati da 'yot'a nö'ö hingi ho, yo ma da 'ñenö go tsata Jö, ngetho Jö hingi tsá da ts'ati da 'yot'a nö'ö hingi ho, ne hinto tsat'ö.

¹⁴N'a ngu n'a ts'ati nú'mü hár mfenise tsits'i da 'yot'a nö'ö ne ár ndo'yo.

¹⁵Nunar mfeninu, ngu n'ar 'behñö ñ'u, da 'rogi ar ts'oki, ne xta 'yot'e, da 'yonga ar ndöte.

¹⁶Ma tsi hmöka kuhü, yo gi 'behü ar 'ñu.

¹⁷Gatho ya hogant'uni xa xiñho, bi e mhets'i, bi pehna ar Dada togo

ár meti ar ñot'i. Nö'ö hingi mponi, ne hingi pata ár mfeni, ngu mponga ar xudi.

¹⁸Go bi ne'ö bi jaju da ntehu man'agi har mhö majöni da oxu, ne da nugagihu ngu ar 'bet'o sofo ma da njuxa m'efa.

**Nu'u togo ot'a ngu
mönga ar hoga mhö**

¹⁹Jange tsi kuhü, xoxu xiñho ri guhu gi 'yohu, hinge dama gi thöhu, ne hingi mbö ri kwehu ngut'a.

²⁰Ngetho nö'ö togo mbö ár kwe, hingi pe nö'ö ne Jö da mefi.

²¹Jange hyehup'u gatho nö'ö hingi ho ne gatho nuya ts'omfeni. Pe'su n'ar hogamui gi hñöñhu ar hoga mhö xi t'ut'ahu. Nunar mhönu tsa da po'ahu.

²²Ne gi 'yothu nö'ö mönga ar hoga mhö, hinge honse gi 'yoxthu. Nu'mu hingi 'yothu, gi nts'oksehu.

²³Ngetho nu'mu n'a da 'yoxa ar mhö, ne hinda 'yo'te, ñhehwi n'a handase ár hmi har ñhe.

²⁴Nö'ö xi wadi xi hyanda ár hmi ne bi ma, m'efa bi pumhni tengü ár hmi.

²⁵Ha nö'ö togo huxa ár da har 'bepate xi hoga ma müihu, hingar döni, umba ár müi teni da 'yot'a nö'ö mö, ne njap'u nzatho gatho nö'ö ot'e.

²⁶Nu'mu n'a enö xa hongä Jö, ne hingi tsa da got'a ár ne, nts'okse, ne gatho nór 'befi hongä Jö, hinter m'ep'u'ö.

²⁷Nunar thongajö xint'axi ne hinte pe'sa ya jaxt'i hár nthandi Jö ar Dada, gehnu ma ga xi'ahu: Tsöñhu ya tsi hyoyabötsi ne ya 'ranxu tho ar k'at'i, ne gi ntsuñhu

hinda jaxt'a ri m'uihu gi mewihu ar ximhai.

Hingi hwanthu 'ra

2 Ma tsi kuhü, dá nheki nuna ri ñ'emuihu gi pe'sfu ma tsi Hmuhu Hesukristo, yo gi hwanthu togo gi zohu.

²Ngetho nu'mu ha ri mhunts'ihu da zonga n'ar ku di hö ya k'axt'amfo'ye ne ya hoga he, 'mefa da zonga man'ar tsi hyoya ku di he 'ra ya tsi njumfo,

³ne gi numañhohu nuna hö ar nzatho he, ne gi 'ñembabihu: Hñuxnu ha ya hoga nthuts'i. Ha gi 'ñembabihu nunar tsi hyoya: 'Bap'utho. Nu'mu gi ne gi hñudi, hñup'u har hai.

⁴Hage hingi hwanthu njap'u ya ku 'mu, ne gi teñhu ya mfeni hingi ho.

⁵Ma tsi hmöka kuhü, di ne gi 'yoxu nö'ö ma ga xi'ahu: Hage hinxi hwahna Jö nuya hyoya jawa har ximhai da me'sa nzeye ar jamfi, ne da yut'a hár ts'ut'wi xi ñöt'wabi nu'u togo mödi.

⁶Ha nu'ahu xka hyomfu ar hñö nö'ö ar tsi hyoya. Hage hingo nu'u pe'sa yá m'ets'i togo ja'ahu gi thohu ar ts'om'ui, ne gehyu togo tsix'ahu ma da 'bap'ahu ha ya ts'ut'wi.

⁷Ha hinga gehyu togo tsamba ar hoga thuhu bi mhat'ahu n'ehe.

⁸Nu'mu xa majöni gi othu ngu enga ar 'bepate xa döta ár nsu, gi teñhu 'mu ngu enga hár T'ofö Jö: Mö ri ñ'ohu ngu gi mhöse. Njap'u gi othu xiñho 'mu.

⁹Ha nu'mu gi hwanthu ri ñ'ohu, gi othu ar ts'oki, ne xka ts'ojwu ar 'bepate, 'ñudi gar ts'oktehu.

¹⁰Nu'mu n'a umba ár müi da 'yot'a gatho ngu mönga ha ya

'bepate, ne nu'mu da ts'oka n'a xenitho, da thoxa xoge.

¹¹Ngetho get'ö togo bi ñenö: Yo gi tsimba ár nthöti ma'ra, get'ö xi ñenö n'ehe: Yo gi ñhote. Ngetho nu'mu hingi tsimba ár nthöti man'a, ha gi hote, njap'u xka ts'okwa yá 'bepate Jö.

¹²Jange 'buhu ne gi ñöhu ngu nu'u ma da thö'spa majöni har 'ra'yo 'bepate xi hoga ma muihu.

¹³Har thöxamajöni hinda ma da m'e'spa ar nhwëki nu'u togo himbi me'sa ar nhwëki. Ha nunar nhwëki töpa ár nsu ar thöxamajöni.

**Ar ñ'emui se hinter me'ö nu'mu
hingi pewi ya hoga 'befi**

¹⁴Ma tsi kuhu, te da maxa n'ar ku da ñenö pe'sa ar ñ'emui ne hinte nheki yá hoga 'befi. Hanja da tsa da mpo n'a nu'mu honse di mpe'sa ar ñ'emui.

¹⁵Xi'mu n'ar ku ar ñ'ohö wa ar 'behñö, hinte kö ár dutu, ne hinte pe'sa te da zi hyax'mu,

¹⁶Ha nu'ahu gi ñembabihu: Di möhu ter entho, ñhexu xiñho ne niñöhu, ne hingi umfu tema hongá ár ndo'yo, tema ñho gi umfu 'mu.

¹⁷Njap'u ar ñ'emui n'ehe, nu'mu hingi pewi ya hoga 'befi, hinter me'ö.

¹⁸Tsa da ñenga n'a: Nu'ge gi pe'sa ar ñ'emui, ha nuga di pe'sa ya hoga 'befi. Utká ri ñ'emui hinte pewi ya hoga 'befi, ne nuga ga ut'a ma ñ'emui di pewi ya hoga 'befi.

¹⁹Gi jamfi n'ada Jö 'bui. Xiñho'ö. Njap'u nuya ts'ondöhi jamfi n'ehe, ne xa nhwöt'i ntsu.

²⁰Xa xka 'be ri mfeni. Ham'u ma gi pödi, nunar ñ'emui, nu'mu hingi pewi ar hoga 'befi, hinter me'ö.

²¹Ma palehu ar Abra bi nhu hinte ma ts'oki mi tu, ngetho bi 'yot'a ar hoga 'befi nú'mu mi datwa Jö ar Isa ár t'u, ngu n'ar m'oñho.

²²Ha hingi handi, ar ñ'emui bi mpefi mahyegiwi ya hoga 'befi, ne bi japi bi nxoge nú'mu mi t'ot'a ya hoga 'befi.

²³Njap'u bi thogi ngu enga hár T'ofö Jö habu enö: Ar Abra bi ñ'emui Jö ne bi nhu hinte ma ts'oki mi tu, ne bi nsipabi ár ñ'owi Jö.

²⁴Hyanthu 'mu, nuya jö'i numañho Jö ngetho ot'a ya hoga 'befi, honge honse thandwa ár ñ'emui.

²⁵Njap'u ar Rahab mar ts'o'behñö, bi nhu hinte ma ts'oki mi tu, ngetho bi umba ar tsaya yá m'ehni, ne bi ko'sa ha man'ar ñu.

²⁶Ngetho jangu ar ndo'yo, nu'mu k'at'wabi ar hñö xi du, njap'utho ar ñ'emui n'ehe, nu'mu hingi pewi ya hoga 'befi hinter me'ö.

Nö'ö pe ma nehu

3 Tsi kuhu, yo xa gi hoñhu gi ñ'utatehu nezeye'ihu, ngetho gi pöhu ma da thobgagihu nö'ö ar pa da thöxamajöni.

²Ngetho gatho di ts'okwabihu Jö. Nu'mu di 'bu n'a hinte ts'okwa Jö nú'mu ñö, nö'ö xa 'bui xiñho, ne pe'sa ar ts'edi da zöma xoge ár ndo'yo.

³Nuju di tutwabihu ya bojö ha yá ne ya fani, ne da 'yotkagihu. Njap'u di ethu gatho ár ndo'yo.

⁴Nuya motsa n'ehe, mödi nda döta ne di ntöxkwi ya 'yomndöhi, t'et'a tsixa n'ar tsi t'ulo nt'e, ne et'a habu da ne nu'u et'i.

⁵Njap'u ma nehu n'ehe, gehnu n'ár tsi xeni ma ndo'yohu, ne tsa da

'yot'a ya dōta 'bēfi. Hangu ár dōta ar mboza tsā da tso n'ar tsi t'ulo tsibi.

⁶Ne numa nehū gehnū n'ar tsibi. Ja nuxhnū ya ts'oki jawa har ximhai. Nunar nenu huxa ha ma ndo'yohū, xi ts'omba ár m'ui gatho nō'ō xi hyoka Jō. Gese ár tsibi ar 'bexui tso nunar tsibinu.

⁷Ngetho gatho ya zu'we ja har ximhai, ya ts'int'sū, ya k'eñō ne nuya zu'we ja har n̄honthe, xi tsā xi zōnda ar jō'i.

⁸Ha hinjo'o n'ar jō'i xi zōnda ár ne. Ngu n'ar h̄neni hingi tsā da m'a'mi, xa nuxa ar 'nēthi hote.

⁹Getnū di nsundahū Jō ar Dada, ne getnū di tsānhū ya jō'i di h̄ñōxa Jō.

¹⁰N'adar ne habū ponga ar nsunda ne ar nts'ani 'mū. Ma tsi kuhū, yo gi njahup'u.

¹¹Hage n'adar pōthe habū ponga ar uthe ne ar jūthe.

¹²Tsi kuhū, hage n'ár 'bāi ar iuxi tsā da unga ya 'ro njuka ar nziki, wa n'ár 'bāi ar obxi da unga ya iuxi.

Ar mfōdi di 'ñe mhets'i

¹³Nō'ō togo ja ri mfōdihu ne xiñho ár mfeni, n̄'uhū ri hoga 'bēfihu da nheki gi pe'su n'ar hogamui, hingi n̄'exu.

¹⁴Ha nu'mū gi gesehū, ne gi benthū ar tuhni ha ri muihū, yo gi exa ri nsuhū gi eñhū gi pe'su ar hoga mfōdi, ne hingi njap'u.

¹⁵Ngetho nunar mfōdinū gi teñhū, himbi pehna Jō. Gehnū ár meti ar ximhai, xi bense ya jō'i, ne go unga ar ts'ondōhi.

¹⁶Ngetho nu habū ja ar gese ne ya tuhni, nūnū hinte janū ar hogam'ui, hōnse nō'ō xi nts'otho.

¹⁷Ha nunar hoga mfōdi di 'ñe mhets'i, m'et'o xint'axi, hingi hongar tuhni, di mōnga ar hogamhō, ar hogajō'i. Di hwēka ma'ra, ne ot'a n'ar hoga 'bēfi, hindi n̄'ont'utho, gatho umba ár mui ot'a xiñho.

¹⁸Ne nu'u togo pe'sa ar hogamui ot'a ar hoga 'bēfi, ma da h̄ñōnga n'ar m'ui ter entho.

Ar ntsixkwi ya meximhai

4 Habū di 'ñe ya tuhni ne ya nt'utsate gi pe'su. Hage hingen di 'ñe ngetho te gatho gi nehū, ne gathoyū nxint'a ha ri mfenihu.

²Gi hyoju ne hingi pe'su. 'Butho gi nhohū ne gi n̄'ospabihu yá n̄ho ma'ra, ne hingi tsā gi tsuhū nō'ō gi nehū. Xa gi ntunhū ne gi weñhū, ha hingi tiñhū nō'ō gi teñhū. Hinte gi pe'su ngetho hingi afū Jō.

³Ha nu'mū gi ahū hingi t'a'ahū, ngetho gi ahū ngu ne ri ts'omfenihu.

⁴Gi n̄hehwihu n'ar jō'i ka ár nthōti. Wa hingi pōhū nō'ō togo ntsixkwi ar ximhai ntōxkwi Jō. Nu togo ne da ntsixkwi ar ximhai, hotwa ár xutha Jō.

⁵Wa gi beñhū hinter me'ō te mōnga hár T'ofō Jō habū enō: Nunár H̄ñō Jō xi japi 'bū ha ma muihū, xa tuse mōkagihu.

⁶Ha nō'ō xa hwēgagihu ár mfats'i, jange enō njawa: Jō ntōxkwi ya n̄'ets'i, ne faxa nu'u 'yo nts'a'mtho.

⁷'Yothwū Jō, yo gi n̄hehū da dō'ahū ar ts'ondōhi, ne da 'wege da ma'ō.

⁸Kwathū gi hyoñhū Jō, ne da wat'i da hyoñ'ahū n'ehe. Nu'ahū xka 'yothū ar ts'oki, xujū ri 'yehū. Ne nu'ahū gi yót'a ri mfenihu, jafū da t'axka n'agitho.

⁹Dá du ri muihu gi nzoñhu. Dá the ri thedehu da zo ar ts'oni. Dá the ri johyahu, da zop'ahu ar dumui.

¹⁰Nts'a'mhu hár nthandi ar tsi Hmu, ne go da 'ñes'ahu ri nsuhu.

Hinga theñhu ya ku

¹¹Tsi kuhu, yo gi nthentehu n'a ngu n'a. Ngetho nu'u togo ot'a njap'u, pontho thenga ya 'bepate ne embabi hinter me'u. Hingi ne da 'yote, ne go ne'u da hñö'spa majöni ya 'bepate.

¹²N'ase togo xi unga ya 'bepate, ge'ö togo tsa da unga ar mpoho, wa da japa ya jö'i da m'edi. Xi'ge, togo'i gi 'yapa ár mfei man'a.

Hyoñhu gi 'bet'ohu Jö

¹³Ha gi ohupya, nu'ahu gi exu ri nsuhu gi eñhu: Nupya wa xudi ga möhu ha n'ar hnini, ne ga 'buhunu n'a njeye, ga mpahu ne ga töhu ya bojö.

¹⁴Honse hingi pöhmöhu tema da tho xudi. Ngetho ter me'ö ri tehu. Ha hingi ñhehwihu ar 'bongui, n'a tsi tui da nheki ne da m'etho man'agi.

¹⁵Nö'ö xiñho gi 'ñeñhu: Nu'mu njap'u ne ar tsi Dada ne da hmiju ar te, ga othu nuna ne nuyü.

¹⁶Nu'mu hingi eñhu njap'u, gi exa ri nsuhu, ne gatho nö'ö hingi et'a Jö m'et'o, hingi ho.

¹⁷Ha nö'ö pödi da 'yot'a nö'ö xiñho ne hingi ot'e, ts'okwa Jö.

Ts'ohna nu'u pe'sa ya ñho ne to'ma ya hyoya

5 'Yohupya, nu'ahu gi pe'su nzeýe ri ñhohu, nzoñhu ne xa

gi mahu, ngetho xa ma gi thohu ar hyoya ne ar thuhu.

²Nuya ri ñhohu xi 'yatho, ne xi zida ya zu'we nuya ri hehu.

³Nuya ri k'axt'i ne ri t'axbojöhu xi zida ar hai, gehyu ma da damajöni gi njahup'u. Nuya ri ñhohu xka kwathu nuya ngöxapayu, pontho xka munsu ya tsibi, ma gi ntsöt'asehu.

⁴Nuya 'befi xi 'yot'a ri 'begohu, kaxa Jö gi kahu ne hingi juthwu. Ne yá mhafi xi 'yo ar tsi Hmu togo xa pe'sa ar ts'edi.

⁵Xka 'buhuwa har ximhai ngu xka nehu, ne xka 'yothu ngu xi ne ri mfenihu. Ne xa xka noju, pontho ngu n'ar meti xi t'ent'i da tho.

⁶Xka hñu'su ne xka hyohu nunar tsi hogajö'i ñhetho.

Pe'su ar ts'eti ne gi 'yafu Jö

⁷Jange tsi kuhu, pe'su ar ts'eti, to'mhu ar pa da 'ñep'u ar tsi Hmu. Jangu ar wöhi to'mi da da ar 'bet'o 'ye, wa nuna ta m'efa, ne da ndui da mpot'i, ne ja da nxofo.

⁸Hö, pe'su ar ts'eti ne tseta ri muihu, ngetho ar tsi Hmu 'bap'utho da ehe.

⁹Tsi kuhu, yo xa gi ngaxtehu te gatho gi hoxu ri kuhu. Nu'mu hin'ö, ma da t'ek'ahu ri mfeihu, ngetho nö'ö togo ma da hñöxa majöni, 'ba ar 'ñu da ehe.

¹⁰Tsi kuhu, pe'su ngu n'ar nt'uti gi temfu yá ts'eti yá m'ehni ar tsi Hmu bi mömp'u ár mhö. Teñhu hanja bi tho'u ya dumui.

¹¹Nuju di nuhu nzatho nu'u tho ya thogi. Xka 'yohu tengu mi pe'sa ar ts'eti ar Hob, ne xka pöhu tema

ngöts'i bi umba ar tsi Hmu, ngetho xa döta ár nhwëki ne ár hogamui.

¹²Honse nö'ö xa di tet'ahu tsi kuhu, hinte gi 'ñethu made, ngu ar mhets'i wa ar ximhai. Nö'ö gi ëñhu hö, di njap'u, ha nö'ö gi ëñhu hin'ö, hin'ö. Yo ma da thus'a ri mfeihu.

¹³Nu'mu ja te tup'a ri muihu, 'yafu Jö. Ha nu'mu gi johyahu, tuthwu Jö.

¹⁴Ha nu'mu gi hñeñhu, zoñhu ya ndö har nijö da 'yapa Jö gi thixu, ne da gos'ahu ar nziki da e pöta ar tsi Hmu.

¹⁵Nu'mu da t'apa Jö ne di ñ'emui, go gehnu japi da dixa ar dathi, ne ar tsi Hmu da guts'i. Ha nu'mu xi 'yot'a n'ar ts'oki, da mpumbabi.

¹⁶Ndahü ri ts'okihu n'a ngu n'a, mhathwu Jö n'a ngu n'a, ne da

tsa gi thixu. Nu ár hoga nt'adi n'ar hogajö'i, xa te gatho tsa da 'yot'e.

¹⁷Ar Elia mar ñ'ohö mi tho ya ts'omfeni nguju n'ehe. Ne bi zit'a ár mui bi 'yapa Jö hinge nda 'wöi, ne himbi 'wö xoge ar ximhai hñu njeje ne 'rato nzönö.

¹⁸Bi mengi bi 'yapa Jö, ne bi 'wöi man'agi, ha nunar hai bi mengi bi unga ár sofo.

¹⁹Tsi kuhu, nu'mu gi ko'su n'ar ku xki 'be ar 'ñu majöni,

²⁰pöhu nö'ö togo da japa n'ar ts'okte da zop'u ár ts'oñu, ma da japi da k'ont'a ár pa ndi ma har 'bexui, ne xi mpunga nzeye ya ts'oki.